

SÖVÉNYEK ÉS SZÉLTÖRŐ VÉDŐSÁVOK TÖBBCÉLÚ ALKALMAZÁSA

Produktív családi gazdaság, többcélú zöld növényi védősávokkal

MIT ÉS MIÉRT

Területvédelem és produktivitás

Kihívást jelenthet egy olyan kisebb, önellátó családi ökögazdaság működtetése, amely intenzíven kezel mezőgazdasági területekkel van körülvéve. Amint ez az esettanulmányból kitűnik, ez egy munkaigényes projekt, de megfelelő tervezéssel és irányítással sikeres lehet. Az itt bemutatott családi gazdaság 12 hektáros földterületen jött létre Magyarországon. Földjüknek van néhány kedvezőtlen tulajdonsága (szél- és talajerózióknak kitett szárazságra hajlamos terület), és számos negatív hatásnak van kitéve a

szomszédos földön végzett emberi tevékenységekből fakadóan. Tudván, hogy néhány európai országban régóta alkalmazzák a zöld növényi védősávokat a termőföldek, az emberek és az állatállomány védelmére, valamint a szél mérséklésével és a helyi mikroklíma szabályozásával a termelékenység javítására, a gazdálkodók sövények, széltörő és mezővédő erdősávok strukturált elrendezésére és különböző agrárerdészeti gyakorlatok kombinációjára alapozva tervezték meg a saját rendszerüket.

A széltörő sávokkal védett kaszált gyümölcsös egyike az alkalmazott agroerdészeti gyakorlatoknak a Vértesacsán található Valaha-Tanyán.

Fotó: Vityi A.

A zöldségtermő és vadvirágos parcellák mozaikja a fák között:
gazdálkodási rendszerük fő mozgatórugója a földhasználat sokszínűsége
Fotó: Vityi A.

nézze meg a videót

HOGYAN KEZELJÜK A KIHÍVÁST

Védelem és változatosság

A gazdaság kitett területen fekszik, nagy, intenzíven művelt mezőgazdasági monokultúra parcellákkal körülvéve, amelynek negatív hatása a gyomfertőzés és az agrokémiai szerekből származó szennyeződés. A környező mezőgazdaság kedvezőtlen hatásainak elkerülése érdekében a gazda első lépése a gazdaság növényi védősávval való bekerítése volt. Emiatt 2-3 éven belül jelentősen csökkent a vegyszer-szennyezés és a szélnyomás. A külső hatások és a párolgási veszteség további csökkentése érdekében a területet az uralkodó

szélirányra merőleges fa- és bokorsávokkal osztották fel. A gazdaság körüli sövény vegyes fajösszetételű. A széltörő védősávok többszintű kiépítésével és az őslakos vagy adaptív fajok és fajták széles választékának felhasználásával a biodiverzitás növelése („génbank”), a védő funkciók támogatása és a többcélú felhasználás (élelmiszer, fa, méhlegelő, takarmány stb.) volt a cél. A gazdaság jövedelmezőségének és fenntarthatóságának alapja a sokszínűség és a különböző földhasználati gyakorlatok keveréke. (1. és 2. ábra)

LÉNYEGI MONDANIVALÓ

A gazdálkodók gyakran tapasztalják, hogy termelékenységüket a szomszédos nagy léptékű, intenzív mezőgazdasági területeken végzett tevékenységek negatívan befolyásolják. Ilyen esetekben növényi védősávok és sövények ültetésével a gazdaság elszeparálható, a szélhatás csökkenthető és a mikroklima is kedvezően befolyásolható. Védősávok alkalmazásával a termékek és szolgáltatások skálája is szélesíthető, így kulcsszerepet játszanak nem csupán a gazdaság védelmében, hanem a termelékenység javításában is.

A Valaha-tanyán telepített többcélú védősávok és gyümölcsösök egyedi és finom termékei

Fotó: Valaha-Tanya

ANDREA VITYI, BALÁZS KULCSÁR
Soproni Egyetem Kooperációs Kutatási Központ Nonprofit Kft. (SoE-KKK),
H-9400, Sopron, Bajcsy-Zs. u.4.
vityi.andrea@uni-sopron.hu
Content editor: Maria Rosa Mosquera-Losada (USC)
2019. ÁPRILIS

ELŐNYÖK ÉS HÁTRÁNYOK

Megéri az erőfeszítést!

A különféle védősávok és sövények használata a gazdaságban és annak környékén csökkenti a szélesebbeséget és szabályozza az mikroklimát, ami megakadályozza a talaj erózióját és támogatja a magasabb termelékenységet. A széltörő sávok, sövények és mezővédő erdősávok nagyobb fajgazdagságukkal és a termékpaletta szélesítésén keresztül stabilabbá teszik a termelést és ezáltal fenntarthatóbbá a gazdálkodást. Hátrányuk, hogy a növényi védősávok helyet igényelnek, így a gazdának a terület egy részét ki kell vonnia az egyéves és évelő növények termesztéséből. Ezenkívül a virág- és gyümölcs célra ültetett fák és bokrok esetében (pl. ilyen a bodza) legalább két métert el kell hagynia a területhatártól annak érdekében, hogy a bokrok betakarításuknál hozzáférhetők legyenek. Noha ez a területvesztés negatív benyomást kelthet, gyakorlatilag nem befolyásolja, vagy akár még növeli is a teljes termelékenységet, mivel ezek a területek továbbra is produktívak maradnak, csupán más módon kínálnak ételmezési és nem ételmezési termékeket és szolgáltatásokat. A gazdának rendszeres metszéssel kell biztosítani, hogy a védősávval szomszédos mezőgazdasági területen az ágak magassága megfelelő legyen a mezőgazdasági gépek használatához. Összességében az alkalmazott földhasználati gyakorlatok sokfélesége és a növényi védősávok megfelelő kezelése több munkát igényel az intenzív monokultúrákhoz vagy az alacsony diverzitású rendszerekhez képest, ám ez fenntarthatóbb gazdálkodást eredményez, amely megélhetést biztosít mind a gazda jelenlegi, mind a következő generációk számára.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

További információk a gazdaságról itt érhetők el:

http://www.eurafagroforestry.eu/afinet/rains/agroforestry-action/Vmultifunctional_agroforestry_organic_farm_in_hungary

<https://www.facebook.com/valahatanya/>

<http://valahatanya.hu>

http://www.eurafagroforestry.eu/afinet/rains/agroforestry-action/Vmultifunctional_agroforestry_organic_farm_in_hungary

Ez a szórólap az AFINET projekt részeként jött létre. Míg szerző a rendelkezésre álló legjobb információkat dolgozta fel, sem a szerző, sem az EU semmilyen esetben nem vállal felelősséget a jelentéssel összefüggésben közvetlenül vagy közvetve keletkezett veszteséget, kárért vagy sérülésért.